

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Štěpána Výborného a soudců Karly Cháberové a Petry Kamínkové ve věci

žalobkyně: **P. V. K.**
bytem

proti
žalovanému: **Ministerstvo zdravotnictví**
sídlem Palackého nám. 375/4, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 12. 5. 2022, č. j. MZDR 12551/2022-3/PRO,

takto:

- I. Rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 12. 5. 2022, č. j. MZDR 12551/2022-3/PRO, a rozhodnutí žalovaného ze dne 17. 2. 2022, č. j. MZDR 456/2022-7/PRO, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 3 000 Kč do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a průběh řízení před správním orgánem

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

1. Žalobkyně se podanou žalobou domáhá zrušení shora označeného rozhodnutí ministra zdravotnictví, kterým byl zamítnut rozklad žalobkyně a potvrzeno rozhodnutí žalovaného o zamítnutí žádosti žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem.
2. Z obsahu správního spisu soud zjistil následující, pro věc podstatné skutečnosti.
3. Dne 2. 8. 1994 žalobkyně rodila v Nemocnici Frýdku-Místku (dále jen „nemocnice“) své druhé dítě. V průběhu porodu bylo rozhodnuto, že porod bude proveden císařským řezem. Současně s císařským řezem byla provedena sterilizace žalobkyně.
4. Žalobkyně podala dne 4. 1. 2022 žádost dle § 6 zákona č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem (dále jen „zákon o odškodnění nezákonných sterilizací“).
5. Dne 5. 1. 2022 žalovaný požádal nemocnici jako poskytovatele zdravotních služeb o kopii zdravotnické dokumentace žalobkyně. Dne 10. 1. 2022 byl žalovaný nemocnicí informován, že požadovaná zdravotnická dokumentace byla v roce 2005 skartována.
6. Písemností ze dne 11. 1. 2022 žalovaný žalobkyni oznámil, že byly shromážděny podklady pro rozhodnutí a že má právo se k těmto podkladům vyjádřit ve smyslu § 36 odst. 3 správního řádu. Uvedený přípis byl žalobkyni doručen fikcí dne 28. 1. 2022.
7. Dne 3. 2. 2022 žalobkyně komunikovala se žalovaným prostřednictvím několika mailových zpráv. V nich zjišťovala stav řízení a následně odkázala na zdravotní karty svých gynekologů, v nichž musí být informace o provedené sterilizaci z důvodu následné neschopnosti otěhotnět. Žalovaný reagoval sdělením, že tato karta by neobsahovala klíčový údaj o tom, zda ke sterilizaci došlo se souhlasem či bez souhlasu žalobkyně.
8. Ve vyjádření doručeném žalovanému dne 4. 2. 2022 žalobkyně uvedla, že „nemůže s takovým závěrem souhlasit“. Konstatovala okolnosti provedení sterilizace při porodu syna, především fakt, že sterilizace byla neplánovaná a bez jejího souhlasu. Konstatovala, že nemocnice by měla prokázat, že zákrok sterilizace byl proveden s jejím souhlasem.
9. Po zhodnocení všech podkladů žalovaný rozhodnutím ze dne 17. 2. 2022, č. j. MZDR 456/2022-7/PRO, žádost žalobkyně zamítl.
10. Žalovaný shledal, že z důvodu skartace zdravotnické dokumentace nelze žádosti vyhovět a je nutné ji zamítnout, neboť žalobkyně neprokázala provedení protiprávní sterilizace. Bez doložení dokumentace osvědčující provedení výkonu a jeho okolností, především souhlasu či nesouhlasu s tímto výkonem, nelze posoudit oprávněnost žádosti. K argumentaci žalobkyně ve vyjádření ze dne 4. 2. 2022 žalovaný uvedl, že tvrzení o okolnostech porodu syna a provedení sterilizace nelze bez zdravotnické dokumentace ani potvrdit, ani vyvrátit. Pokud jde o obrácení důkazního břemene, tak v řízení o žádosti je to žadatel, kdo je povinen prokázat oprávněnost své žádosti (svého nároku), neboť řízení o žádosti je ovládáno zásadou dispoziční čili je závislé na aktivitě žadatele. Opak nestanoví ani zákon o odškodnění nezákonných sterilizací.
11. Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně rozklad, který byl zamítnut nyní napadeným rozhodnutím. V rozkladu žalobkyně mimo jiné odkázala na zdravotní kartu svého gynekologa MUDr. M. V. a navrhla výslech svědků – jejího manžela a dalších členů rodiny.

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

12. Shora označeným rozhodnutím ministr zdravotnictví rozklad žalobkyně zamítl a prvostupňové rozhodnutí potvrdil.
13. V odůvodnění ministr uvedl, že žalobkyně v žádosti neuvedla listiny nebo jiné důkazní prostředky, které žalobkyně zmiňuje v rozkladu. Jedná se proto o nepřipustné novoty ve smyslu § 82 odst. 4 správního řádu. Ze žádosti bylo možné dovodit, že klíčovým podkladem mohla být zdravotnická dokumentace poskytovatele zdravotních služeb. Ministr uvedl, že v rámci neformální emailové komunikace sice žalobkyně odkázala na zdravotnickou kartu vedenou jejím gynekologem, nicméně, i kdyby bylo odhlédnuto, že toto uvedla pouze v emailové komunikaci a již to nezopakovala a blíže nespecifikovala (adresu, kontaktní údaje) jako návrh na doplnění dokazování ve svém písemném vyjádření ze dne 4. 2. 2022, nejedná se o zdravotnickou dokumentaci poskytovatele zdravotních služeb, který měl sterilizaci provést. Ministr uzavřel, že neshledal v průběhu předchozího řízení porušení zákona.

II. Obsah žaloby

14. Žalobkyně uvádí, že i dle dřívější úpravy musel být souhlas se sterilizací svobodný a nemohl být učiněn v tísní. Pacienti přitom mnohdy byli pod tlakem určitých okolností jako bylo například ovlivnění léky nebo stresová situace v bezprostřední souvislosti s podstoupením lékařského zákroku. Pacient nemůže dostatečně zvážit jeho následky a další související okolnosti. Za příklad tohoto stavu lze označit i fázi první doby porodní, během které ženě porodní bolesti a medikace brání v řádném zvážení všech následků jejího rozhodnutí.
15. Žalobkyně namítá, že žalovaný neoprávněně považuje zdravotnickou dokumentaci poskytovatele zdravotních služeb, který sterilizaci provedl, za podmínku, bez níž v podstatě nelze nezákonnou sterilizaci prokázat a odškodnění přiznat. Ustanovení § 6 odst. 1 písm. b) zákona o odškodnění nezákonných sterilizací počítá s tím, že nezákonnou sterilizaci je možné prokázat v podstatě jakýmkoliv důkazními prostředky. Bylo by absurdní, pokud by nárok neoprávněně sterilizovaných žen ztroskotal na absenci zdravotnické dokumentace. Správní orgány tak pochybily, pokud nevzaly v potaz žalobkyní označené důkazy. Takový postup žalobkyně vnímá jako nespravedlivý, formální a rozporný s účelem zákona o odškodnění nezákonných sterilizací.
16. Žalobkyně míní, že koncentrační zásada není neomezená, neboť odvolací správní orgán musí vždy přezkoumat zákonnost napadeného rozhodnutí a jemu předcházejícího řízení. S tím souvisí požadavek náležitého zjištění skutkového stavu věci. Žalobkyně namítá, že nebyla správním orgánem I. stupně poučena o tzv. koncentraci řízení, a to i přesto, že daná pracovnice věděla, že žalobkyně chce nezákonnou sterilizaci prokazovat jinými důkazy, jak plyne z e-mailové komunikace ze dne 3. 2. 2022. Pracovnice žalovaného sice žalobkyni upozornila, že by měla navrhnout důkazy jinak než běžným e-mailem, nevysvětlila však, co se stane, když tak žalobkyně neučiní a co se považuje za řádné podání. Navíc z obratu „byste měla“ neplyne, že tak žalobkyně učinit musela. Žalovaný nemohl dopředu vědět, jaké všechny informace o sterilizaci jsou ve zdravotní kartě gynekologa zapsány. Daný postup neodpovídá principům dobré správy, především zásadě přiměřenosti a vstřícnosti. Žalovaný by měl být orgánem poskytujícím odškodnění poškozeným osobám. Namísto toho však využívá pro něj nejsnazší cesty k tomu, aby bylo ve věci rozhodnuto, přestože přiznání tohoto odškodnění je poslední možností pro osoby poškozené nezákonnou sterilizací, jak se mohou alespoň částečně domoci nějaké satisfakce. V případech, kdy je

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

řešena nezákonná sterilizace, je podle názoru žalobkyně na místě více proaktivní a vstřícný přístup, a to i s ohledem na citlivost tématu pro žadatele a společnost jako takovou.

III. Vyjádření žalovaného

17. Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvádí, že řízení o náhradu za nezákonně provedenou sterilizaci je ovládáno dispoziční zásadou. Je tedy na žadateli, aby v řízení prokázal oprávněnost svého nároku. Žalobkyně v žádosti sama neuvedla relevantní tvrzení, z nichž by se podávalo, že existují či mohou existovat další důkazy k prokázání protiprávně provedené sterilizace. Proto měl žalovaný důvodně za to, že skutkový stav byl zjištěn bez důvodných pochybností.
18. Žalobkyně byla podle názoru žalovaného řádně poučena o svých procesních právech, neboť byla zpravena o tom, že bylo ukončeno dokazování (resp. shromážděny podklady pro rozhodnutí) a že se může seznámit s obsahem správního spisu a vyjádřit své stanovisko k podkladům pro rozhodnutí. Žalovaný také žadatelku nadstandardně informoval o tom, jaký podklad (mající evidentně vliv na výsledek řízení) byl správním orgánem opatřen, tj. sdělení poskytovatele zdravotních služeb o skartaci zdravotnické dokumentace. Žalobkyně kontaktovala žalovaného pouze neformálně e-mailem. Žalovaný neodmítl možnost vyjádření se ze strany žalobkyně a poskytl jí dostatek informací, ač s ohledem na neformální povahu emailové komunikace nemusel, neboť žalobkyně neučinila vůči žalovanému právně způsobilé podání. Nebyl však povinen formulovat jakoukoliv výzvu, neboť se jednalo o neformální dotazy, které přesto, plně v souladu se zásadou veřejné správy jako služby veřejnosti, úřední osoba vyřizovala a s žalobkyní komunikovala. Ministerstvo také již dne 30. 9. 2021 zveřejnilo na svých webových stránkách metodický návod k postupu při podání žádostí k odškodňování protiprávních sterilizací.
19. Žalovaný uvádí, že není povinností správního orgánu doptávat se žadatele, zda nemá další návrhy na opatření podkladů, důkazů apod. Žalobkyně nepožádala ani o prodloužení lhůty k vyjádření se k podkladům rozhodnutí. Je také třeba poznamenat, že žalobkyně v řádném podání ze dne 4. 2. 2022 žádný návrh na dokazování nevznesla, a to ani směrem ke zdravotní kartě gynekologa, tj. poskytovatele zdravotních služeb, který výkon ani neprovedl a z jehož dokumentace by mohla vyplynout toliko informace o sterilizaci žalobkyně, nikoliv o okolnostech, za nichž byla sterilizace provedena. Nadto poskytovatel zdravotnických služeb (gynekolog) není oprávněn porušit bez souhlasu pacientky jemu uloženou širokou povinnost mlčenlivosti. S návrhy na dokazování, které žalobkyně vznesla až v rozkladu, se ministr zdravotnictví vyrovnal.
20. Žalovaný konstatuje, že v rozkladovém řízení nebyly návrhy žalobkyně připuštěny nikoliv z důvodu akceptace pouze zdravotnické dokumentace, jak se patrně mylně domnívá žalobkyně, ale z důvodu již zmiňované koncentrace řízení.

IV. Replika žalobkyně

21. V replice na vyjádření žalovaného žalobkyně uvádí, že neměla důvod v okamžiku podání žádosti navrhopvat jiné důkazy. Žalobkyně nepovažuje za nadstandardní poučení sdělení o tom, že dokumentace byla skartovaná. Žalobkyně namítá, že ji žalovaný nepoučil, jak má důkazy předložit, i když mu bylo zřejmé, že tak činí špatně. Žalobkyně míní, že poučení o koncentraci řízení spadá do poučení o procesních právech. Celé řízení o žádosti o odškodnění a i následné vyjádření žalovaného k žalobě je dle žalobkyně velice formální, bez ohledu na povahu nároku a bez ohledu na smysl a účel zákona o odškodnění

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

nezákonných sterilizací. Žalovaný postupoval v rozporu s principy dobré správy a v rozporu se zákonem o odškodnění nezákonných sterilizací.

V. Triplika žalovaného

22. V reakci na vyjádření žalobkyně žalovaný zopakoval, že ve vyjádření ze dne 4. 2. 2022 žalobkyně neuplatnila návrhy na doplnění dokazování a toliko projevila nesouhlas se závěrem žalovaného a vyjádřila přesvědčení o nutnosti obrácení důkazního břemene. Žalobkyně sice žalovanému vytýká porušení principu dobré správy, nicméně obsah e-mailové dokumentace svědčí o jeho vrchovatém uplatnění. Žalovaný nesouhlasí se závěrem, že poučení o koncentraci řízení patří mezi procesní práva.

VI. Posouzení žaloby Městským soudem v Praze

23. Soud dle § 75 s. ř. s. přezkoumal žalobou napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které předcházelo jeho vydání, v rozsahu žalobou tvrzených bodů nezákonnosti, kterými je vázán, podle skutkového a právního stavu ke dni vydání žalobou napadeného rozhodnutí, a dospěl k závěru, že žaloba byla podána důvodně. O věci soud rozhodl bez nařízení ústního jednání postupem podle § 51 odst. 1 soudního řádu správního, neboť účastníci takový postup soudu akceptovali.
24. Podle § 2 zákona o odškodnění nezákonných sterilizací je oprávněnou osobou fyzická osoba, která se podrobila v období od 1. července 1966 do 31. března 2012 ve zdravotnickém zařízení na území, které je součástí území České republiky, sterilizaci v rozporu s právem.
25. Podle § 4 odst. 1 zákona o odškodnění nezákonných sterilizací má oprávněná osoba nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky ve výši 300 000 Kč.
26. Podle § 5 odst. 1 zákona o odškodnění nezákonných sterilizací o přiznání nároku rozhoduje ministerstvo.
27. Podle § 5 odst. 2 zákona o odškodnění nezákonných sterilizací se na řízení o přiznání nároku použije správní řád, pokud tento zákon nestanoví jinak.
28. Soud ve shodě s důvodovou zprávou k zákonu o odškodnění nezákonných sterilizací předně zdůrazňuje, že protiprávní sterilizace představují závažný zásah do základních lidských práv, jako je právo na ochranu života a zdraví, právo na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí či právo na rodinný život. V tomto směru již dříve Evropský soud pro lidská práva konstatoval, že státy mají pozitivní povinnost chránit fyzickou integritu pacientů a poskytnout obětem nedbalostních lékařských zákroků přístup k řízením umožňujícím jim v odůvodněných případech přiznat náhradu škody (rozsudek ze dne 2. 5. 2017 ve věci Jurica proti Chorvatsku, stížnost č. 30376/13). To platí tím spíše u úmyslných zásahů do fyzické integrity jednotlivce ze strany nemocnice nebo lékaře (rozsudek ze dne 2. 6. 2009 ve věci Codarcea proti Rumunsku, stížnost č. 31675/04). A pozitivní povinnost státu chránit osoby před zakázaným špatným zacházením byla Evropským soudem pro lidská práva výslovně shledána také v kontextu sterilizace romské ženy bez informovaného souhlasu (viz rozsudek ze dne 8. 11. 2011 ve věci V. C. proti Slovensku, stížnost č. 18968/07). V naposledy citovaném rozsudku Evropský soud pro lidská práva konstatoval, že provedení sterilizace bez souhlasu dospělé osoby plně způsobilé k právním úkonům je neslučitelné s požadavkem na respektování svobody a důstojnosti lidské bytosti, což je jedna ze základních zásad, na nichž je založena Úmluva. Na základě toho dospěl k závěru, že způsob, jakým byla sterilizace provedena, byl způsobilý u stěžovatelky vzbudit pocity Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

strachu, obav a méněcennosti, stejně jako dlouhodobého utrpení. Ačkoliv nic nenasvědčuje tomu, že by zdravotnický personál jednal s úmyslem špatně zacházet se stěžovatelkou, hrubě ignoroval její právo na sebeurčení a svobodnou volbu. Takové jednání vedlo k porušení čl. 3 Úmluvy, dle kterého nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.

29. Provedení nezákonné sterilizace tedy představuje razantní a nesouměřitelný zásah do základních práv ženy, u které byla provedena. A nelze rozporovat, že odpovědným za tyto protiprávní zákroky byl v daných případech stát. Důvodová zpráva k zákonu o odškodnění nezákonných sterilizací takto výslovně uvedla: *„za jejich provádění je odpovědný stát, který nepřijal dostatečnou právní úpravu informovaného souhlasu s prováděním sterilizací, která by zaručovala důsledné dodržování práv pacientů, a umožnil tak jejich porušování. V některých případech pak dokonce sám stát, resp. jeho sociální pracovníci při výkonu sociální práce poškozené osoby motivovaly k podstoupení sterilizace jako eugenického opatření „v zájmu populace“. Rovněž za takové jednání je odpovědný stát. Právě stát by proto měl zajistit efektivní prostředek nápravy.“*
30. S uvedeným konstatováním se soud naprosto ztotožňuje a považuje jej za přiznání státu o jeho selhání, včetně uvědomění si nezbytnosti vyvodit z tohoto pochybení odpovědnost. Soud proto vnímá přijetí zákona o odškodnění nezákonných sterilizací jako pozitivní závazek státu odškodnit osoby, vůči nimž bylo v minulosti postupováno v rozporu s právem. Takto též důvodová zpráva přílehlavě konstatuje, že *„další cíl pak směřuje k převzetí odpovědnosti státu za dříve způsobené zásahy do základních lidských práv. Vláda sice již dříve vyjádřila lítost nad prováděním sterilizací bez informovaného souhlasu, ovšem teprve ochota státu oběti těchto činů odškodnit, projevená v podobě přijetí předkládaného zákona, může být chápána jako skutečné převzetí odpovědnosti za dřívější porušování lidských práv. Teprve tento odpovědný postoj může vést k nezbytnému vyrovnání se se skutečností, že v České republice k popsáním neoprávněným zásahům docházelo, a k jasnému vyjádření, že provádění protiprávních sterilizací, jak jsou popsány mimo jiné ve Stanovisku VOP, představuje jednání, které současný stát považuje za nepřijatelné.“*
31. Zákon o odškodnění nezákonných sterilizací tedy představuje normotvorné vyrovnání se státu s jeho předchozími pochybeními, které vedly k razantnímu zásahu do základních práv žen, u kterých byla provedena sterilizace bez patřičného souhlasu. Stát prostřednictvím přijatého zákona uznal své pochybení a deklaroval, že je připraven za tuto chybu vyplatit poškozeným osobám odškodnění, které by alespoň zčásti zmírnilo útrapy jim způsobené. Uvedená východiska přitom musí nalézt odraz při interpretaci a aplikaci přijatého zákona. Prostředek nápravy se nenaplnuje pouze zákonnou kodifikací možnosti požádat o odškodnění za nezákonně provedenou sterilizaci, ale právě až aplikací tohoto zákona na jednotlivé případy. V každém jednotlivém případě musí mít žalovaný na mysli skutečnost, že to byl stát, kdo v minulosti selhal, přičemž vyjádření vůle odčinit nastalé pochybení musí nalézt odraz ve způsobu jeho rozhodování a v přístupu k žadatelkám. Rozhodující správní orgán musí mít na paměti, že možnost získání odškodnění musí představovat efektivní prostředek nápravy, po kterém volá důvodová zpráva.
32. Požadavek na efektivní prostředek nápravy by přitom nebyl naplněn, pokud by žalovaný formalisticky lpěl na prokázání nezákonné sterilizace či různými procesními způsoby kladl překážky pro získání deklarovaného odškodnění. Správní orgány musí v těchto případech ještě v zостřenější míře hledět na zásadu vstřícnosti a řádné poučení účastníků správního řízení. V předmětných řízeních to není žadatelka, která po státu pouze „něco“ požaduje, Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

nýbrž je to především stát, který se aktivně snaží napravit své původní pochybení. Obzvláště v situacích, kdy žadatelka zjevně neovládá materii správního řízení či v podrobnostech nezná úpravu odškodnění za nezákonnou sterilizaci, musí žalovaný přistupovat k těmto osobám obezřetně a poskytovat jim též určitou asistenci při hájení jejich práv, neboť i přístup k poškozeným může ve svém důsledku zmírňovat křivdu, která na nich byla v minulosti učiněna. Nedůvodným formalismem by naopak mohl správní orgán oběti nezákonně provedených sterilizací dále psychicky zraňovat, čímž by byl naprosto popřen smysl přijetí zákona o odškodnění nezákonných sterilizací.

33. Jestliže vstříc shora uvedeným východiskům soud posoudil žalobou napadená rozhodnutí, dospěl k závěru, že argumentace žalovaného a ministra zdravotnictví se míjí s účelem zákona o odškodnění nezákonných sterilizací a je také v rozporu se zásadami správního řízení, především požadavkem na zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností.
34. Podle § 3 správního řádu nevyplývá-li ze zákona něco jiného, postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v § 2.
35. Citované ustanovení normuje, že správní řád je vystavěn na zásadě materiální pravdy. Při uplatňování zásady materiální pravdy je správní orgán obecně povinen zjistit ex officio skutečný stav věci, o které má rozhodovat, aniž by se omezoval na tvrzení účastníků (stran) řízení. Stav věci nemusí být zjištěn přesně a úplně, což je v praxi často nemožné, nýbrž postačí, že je zjištěn takový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Obecná povinnost správních orgánů opatřovat podklady pro rozhodnutí a postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, je doplňována povinností účastníků řízení poskytnout potřebnou součinnost, případně označit důkazy na podporu svých tvrzení podle § 52 správního řádu (srov. rozsudek NSS ze dne 14. 3. 2019, č. j. 1 Azs 367/2018-34).
36. Soud nepopírá, že povinnost účastníků řízení označit důkazy na podporu svých tvrzení vystupuje do popředí zejména v řízeních o žádostech. Zároveň však platí, že zjišťování skutkového stavu je i v řízeních o žádostech postaveno na zásadě materiální pravdy, takže i v tomto typu řízení není správní orgán v zásadě zbaven odpovědnosti za dostatečné zjištění skutkového stavu (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 8. 2018, č. j. 10 Azs 86/2018-34). V rozsudku ze dne 16. 12. 2020, č. j. 1 Ads 282/2019-37, Nejvyšší správní soud výslovně konstatoval, že i v řízení o žádosti se uplatní zásada materiální pravdy vyjádřená v § 3 správního řádu. Účastníci správního řízení o žádost jsou sice v zostřené míře povinni označit důkazní prostředky k prokázání svých tvrzení (§ 52 správního řádu), avšak právě z důvodu uplatnění zásady materiální pravdy není správní orgán návrhy účastníků vázán a není v zásadě zbaven odpovědnosti za dostatečné zjištění skutkového stavu. Povinnost účastníků řízení dle § 52 správního řádu nelze vykládat tak, že odpovědnost za zjištění skutkového stavu věci je přenesena zcela na žadatele. Vyplývá z ní pouze to, že žadatel je povinen zajistit podklady pro rozhodnutí správního orgánu, což představuje výjimku z obecného pravidla obsaženého v ustanovení § 50 odst. 2 správního řádu (srov. rozsudek ze dne 27. 8. 2014, č. j. 3 Ads 91/2013-47, či ze dne 18. 3. 2015, č. j. 3 Ads 112/2014-31).
37. Soud tedy míní, že zásada materiální pravdy i v řízeních o žádost vyžaduje, aby skutková stránka věci byla zjištěna dostatečně ve vztahu k řádnému posouzení a uplatnění zejména

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

zásad legality (zákonnosti), přiměřenosti a předvídatelnosti rozhodnutí správních orgánů. Pouze v takovém případě je možno považovat skutkový stav za dostatečně zjištěný. V posuzovaném případě však žalovaný nedostál povinnosti zjistit skutkový stav věci bez důvodných pochybností.

38. Správní orgány své závěry vystavěly na skutečnosti, že se žalobkyni nepodařilo prokázat, že neposkytla souhlas s provedenou sterilizací. Žalovaný přitom v rámci dokazování toliko požádal nemocnici o zaslání zdravotnické dokumentace žalobkyně a po sdělení, že zdravotnická dokumentace byla skartována, dokazování ukončil. Ministr zdravotnictví pak odkázal na koncentraci řízení před správním orgánem I. stupně a nově uplatněné návrhy na dokazování již neakceptoval. Správní orgány tedy v řízení pouze požádaly nemocnici o zdravotní dokumentaci žalobkyně, aniž by po zjištění, že již zdravotnické dokumentace neexistuje, činily jakékoli další kroky ve zjištění skutkového stavu věci. Takovýto postup však byl v rozporu nejen se zásadou materiální pravdy, ale i s pravidly pro přiznání nároku stanovenými zákonem o odškodnění nezákonných sterilizací.
39. Podle § 6 odst. 1 písm. a) zákona o odškodnění nezákonných sterilizací musí žádost o přiznání nároku kromě obecných náležitostí obsahovat vyličení rozhodných skutečností případu, zejména označení zdravotnického zařízení, v němž ke zdravotnímu výkonu zabráňujícímu plodnosti došlo, datum, kdy byl tento zdravotní výkon proveden.
40. Podle § 6 odst. 2 zákona o odškodnění nezákonných sterilizací jsou státní orgány, jakož i právnické a fyzické osoby povinny na výzvu ministerstva poskytnout nezbytnou součinnost potřebnou ke zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností, zejména předložit listiny či jiné důkazní prostředky.
41. Soud předně musí (také s ohledem na výše vyřčené principy, na nichž byl přijat zákon o odškodnění nezákonných sterilizací) snížit důraz kladený žalovaným na obstarání zdravotnické dokumentace nemocnice, jakožto důkazního prostředku ke zjištění skutečnosti, zda žalobkyně skutečně neposkytla souhlas s provedenou sterilizací. Soud souhlasí se žalovaným, že v napadených rozhodnutích výslovně neuvedl, že absenci souhlasu se sterilizací lze prokázat pouze zdravotnickou dokumentací. Na druhou stranu však postup žalovaného v řízení i odůvodnění napadených rozhodnutí k tomuto přístupu tenduje, neboť žalovaný po zjištění o skartaci zdravotní dokumentace další důkazy neobstarával a spokojil se s konstatováním, že se žalobkyni (i s ohledem na neexistenci zdravotní dokumentace) nepodařilo prokázat oprávněnost její žádosti. V prvostupňovém rozhodnutí výslovně uvedl, že *„bez doložení dokumentace osvědčující provedení výkonu a jeho okolností, mezi nimi především souhlasu či nesouhlasu žadatelky s tímto výkonem, nelze posoudit oprávněnost žádosti.“* Takový výklad však soud považuje za nesprávný.
42. Soud nevidí žádný důvod, pro který by absence souhlasu se sterilizací měla být prokazována primárně zdravotnickou dokumentací nemocnice. Žalovaný v průběhu řízení nikterak nezpochybnil, že žalobkyně byla sterilizována v průběhu porodu provedeného císařským řezem. Ustanovení § 3 odst. 1 zákona o odškodnění nezákonných sterilizací stanoví, že sterilizací v rozporu s právem se pro účely tohoto zákona rozumí zdravotní výkon zabráňující plodnosti, k jehož provedení oprávněná osoba neudělila souhlas, nebo souhlas udělila při takovém porušení právních předpisů upravujících v rozhodném období provedení zdravotního výkonu zabráňujícího plodnosti anebo za takových okolností, jež vylučují nebo vážně narušují svobodu a prostotu omylu uděleného souhlasu. Na situace, kdy byla sterilizace provedena v bezprostřední návaznosti na porod, pamatuje § 3 odst. 2

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

zákona o odškodnění nezákonných sterilizací, dle kterého porušením právních předpisů a okolnostmi podle odstavce 1 se rozumí zejména působení na oprávněnou osobou v podobě jakéhokoli nátlaku, donucení či přesvědčování, aby se zdravotnímu výkonu zabráňujícímu plodnosti podrobila, jakož i skutečnost, že oprávněná osoba nebyla srozumitelným způsobem a v dostatečném rozsahu informována o svém zdravotním stavu a o účelu, povaze, předpokládaném přínosu, možných důsledcích a rizicích navrhovaného zdravotního výkonu a o jiných možnostech řešení zdravotního stavu, jejich vhodnosti, přínosech a rizicích. Důvodová zpráva k uvedeným ustanovením výslovně uvádí, že „jejich vymezení vychází ze zjištění o způsobu provádění sterilizací či získávání souhlasu k jejich provedení, jak k nim v rozhodném období docházelo v praxi. Konkrétní příklady situací je možné nalézt ve Stanovisku VOP, které vzniklo na základě hodnocení více než 80 stížností na provedení sterilizace. Veřejný ochránce práv popsal případy, kdy ženy podepisovaly souhlas se sterilizací jen několik desítek minut nebo jednotek hodin před porodem dítěte. (...) V žádném ze zmíněných případů nebyl mezi hospitalizací a zákrokem objektivně dostatečný prostor pro řádné informování pacientky a pro její zralé rozhodnutí na základě podaných informací.“ Na jiném místě pak důvodová zpráva ke svobodě souhlasu uvádí, že „musí být prostý jakéhokoliv nátlaku či donucení. Za příklad tohoto stavu lze označit i fázi první doby porodní, během které ženě porodní bolesti a medikace brání v řádném zvážení všech následků svého rozhodnutí, případně další stavu. Právní úkon tedy musí plně korespondovat s vnitřní vůlí a přesvědčením pacienta a nesmí být tudíž učiněn v tísní, pod nátlakem či donucením způsobeným jakýmkoliv okolnostmi, jinak je opět neplatný. Konkrétně v případě pacientů je třeba připomenout, že pod tlakem určitých okolností jako například oslabující vliv nemoci nebo ovlivnění léky či stresová situace v bezprostřední souvislosti s podstoupením lékařského zákroku není možné nikdy udělit skutečný svobodný a informovaný souhlas se zákrokem, neboť pacient nemůže dostatečně zvážit jeho následky a další související okolnosti.“ Dle důvodové zprávy proto i tehdejší právní úprava rozhodně vylučovala situace, kdy byla nutnost sterilizace např. konstatována u příležitosti porodu, resp. císařského řezu a provedena jako prevence dalšího těhotenství, které mělo ohrožovat život ženy.

43. Z uvedeného vyplývá, že v případě získání souhlasu se sterilizací v průběhu porodu lze předpokládat jeho nezákonnost, což muselo nalézt odraz též při posouzení žádosti žalobkyně. Žalobkyně již ve své žádosti uvedla, že sterilizace byla provedena při porodu druhého syna a souhlas se sterilizací poskytla ve velkých porodních bolestech, aniž by vnímala, co podepisuje. Za této situace soud míní, že lpění žalovaného na získání zdravotnické dokumentace nebylo důvodné. Ze zdravotnické dokumentace nemocnice by sice bylo možno získat podrobnosti o udělení souhlasu se sterilizací, nejspíše by však bylo pouze ověřeno, že žalobkyně skutečně souhlas se sterilizací poskytla, aniž by bylo možno cokoli dalšího získat k tomu, zda byl tento souhlas projeven dostatečně svobodě. V již citovaném rozsudku V. C. proti Slovensku přitom Evropský soud pro lidská práva k existenci podepsané „žádosti“ o sterilizaci zaznamenané ve zdravotnické dokumentaci uvedl, že „získávání takového podpisu v situaci, kdy byla stěžovatelka několik hodin v porodních bolestech a krátce před samotným porodem, vylučuje existenci její svobodné vůle a schopnosti posoudit všechny relevantní aspekty zákroku.“ Proto bylo povinností žalovaného především ověřit tvrzení žalobkyně, že souhlas se sterilizací udělila v bezprostřední souvislosti s porodem, respektive že dříve o provedení sterilizace neuvažovala. K tomu měl žalovaný provést další dokazování, a to bez ohledu na dřívější skartaci zdravotnické dokumentace nemocnice.

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

44. Ke skartaci zdravotnické dokumentace soud v této souvislosti připomíná, že podle aktuálně účinného bodu 5 přílohy č. 3 vyhlášky č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci, se dokumentace týkající se lůžkové péče, tj. péče poskytované při hospitalizaci po zákrocích včetně sterilizace, uchovává minimálně 40 let od poslední hospitalizace pacienta nebo 10 let od úmrtí pacienta. Za současně platné právní úpravy by tedy doposud nemohla být zdravotnická dokumentace o sterilizaci žalobkyně skartována, neboť od daného zákroku, respektive konce hospitalizace s ním spojeného, neuběhlo 40 let (zámrok proběhl v roce 1994); nadto § 10 zákona o odškodnění nezákonných sterilizací prodlužuje běh skartačních lhůt, aby dle důvodové zprávy mohl být naplněn účel zákona a nárok oprávněných osob na přiznání odškodnění nebyl zmařen jen z důvodu chybějící dokumentace. V předchozích obdobích však takto striktně stanovené lhůty pro skartaci stanoveny nebyly. Oběžník ministerstva zdravotnictví č. 4/1954 Sb. ob. o vyřazování (skartaci) písemností ve zdravotnických zařízeních, po uchování záznamu o zdraví a nemoci včetně vložek a doplňků, stanovil, že záznamy o zdraví a nemoci (chorobopisy) včetně vložek a doplňků měly zůstat trvale uloženy v ústřední registratuře zdravotnického zařízení. Dle instrukce Ministerstva zdravotnictví ze dne 8. 7. 1980, č. j. VT/1-203-8.7.80, kterou se vydává skartační řád a skartační plán pro ústavy národního zdraví, činila skartační lhůta pro chorobopisy 100 let od narození pacienta. Tato instrukce však zanikla bez náhrady v roce 1988 a podmínky skartací zdravotnické dokumentace byly výslovně upraveny až ve vyhlášce č. 385/2006 Sb., která stanovila lhůtu pro skartaci v délce 40 let od poslední hospitalizace pacienta. Tuto vyhlášku následně nahradila již citovaná vyhláška č. 98/2012 Sb.
45. Uvedený přehled dle soudu svědčí skutečnosti, že v roce 2005 existovalo určité právní vakuum ohledně skartačních lhůt zdravotnické dokumentace, neboť od roku 1988 až do roku 2006 žádný právní předpis tyto lhůty neupravoval (při skartaci se postupovalo podle zákona o archivaci, který však žádné speciální lhůty nestanovil). Jakkoli před tímto obdobím byly skartační lhůty stanoveny v poměrně významné délce a jevílo by se tedy správným, aby zdravotnická zařízení nadále postupovala dle dosavadních pravidel, za uvedeného stavu nelze tvrdit, že by nemocnice postupovala protiprávně, pokud zdravotní dokumentaci žalobkyně skartovala v roce 2004. Z výše uvedeného však vyplývá, že rovněž nemožnost přístupu ke zdravotnické dokumentaci jde do určité míry na vrub státu, neboť to byly státní orgány, které nepřijaly právní úpravu skartačních lhůt. Nelze rovněž opomíjet, že ke skartaci zdravotní dokumentace nedošlo z popudu žalobkyně, nýbrž nezávisle na její vůli. Jevílo by se neúnosným, aby za tuto skartaci byly protiprávně sterilizované ženy postihovány tím, že by jim nebyla přiznávána odškodňovací náhrada s odůvodněním, že neprokázaly, že nedaly svobodný a vážný souhlas ke sterilizaci. Jakkoli zdravotnická dokumentace bude důležitým důkazním prostředkem k prokázání nezákonně provedené sterilizace, nadále platí, že nezákonnost sterilizace lze prokázat jakýmikoli důkazními prostředky.
46. Soud tedy míní, že při zjištění skartace zdravotní dokumentace nemocnice bylo povinností žalovaného v kooperaci se žalobkyní obstarat další důkazy, které by objasnily skutkový stav věci. Takto také důvodová zpráva k § 6 zákona o odškodnění nezákonných sterilizací uvádí, že existenci nároku lze prokazovat zdravotnickou dokumentací vedenou o oprávněné osobě, ale též všemi důkazními prostředky, které mohou přispět k objasnění věci, zejména výpověďmi oprávněné osoby a svědků, znaleckými posudky a odbornými vyjádřeními, věcmi, listinami apod. V případě již neexistující zdravotní dokumentace měl tedy žalovaný vyvinout úsilí k obstarání dalších důkazů, které by objasnily skutkový stav Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

věci. Pokud tak nepostupoval, nerespektoval vůli zákonodárce a jeho snahu o efektivní odčinění předchozího protiprávního jednání státu. Při akceptaci opačného výkladu by se odškodnění sterilizovaných žen mohlo ocitnout ve slepé uličce, neboť by zde na jednu stranu zákon deklaroval vůli státu odškodnit poškozené ženy za bezpráví, které bylo vůči nim učiněno, rozhodující správní orgány by však svým formálním postupem efektivní prostředek nápravy znemožňovaly. Takový postup nemůže soud jakkoli aprobovat.

47. Soud dále zdůrazňuje, že skutkový stav má být zjišťován vzájemnou součinností a spoluprací správních orgánů a účastníků řízení, přičemž je povinností správních orgánů, aby účastníkům řízení poskytly příslušné poučení stran předložených důkazů a případně je upozornily na jejich nedostatky (viz např. rozsudky ze dne 11. 9. 2008, čj. 1 As 30/2008-49, a ze dne 12. 5. 2008, čj. 5 As 44/2007-93). Ani této povinnosti však žalovaný nedostál, přestože poučovací zásada v daném řízení získávala s ohledem na materii věci na důležitosti.
48. K poučovací povinnosti soud uvádí, že je projevem ústavně zakotveného práva na právní pomoc, podle kterého má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Poučovací povinnost správního orgánu znamená především povinnost poskytnout dotčeným osobám poučení o právech a povinnostech vyplývajících z právních předpisů upravujících řízení před správními orgány. Soud přitom zdůrazňuje, že přiměřené poučení o právech a povinnostech je na místě tehdy, pokud je to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné. A obě tyto podmínky byly v případě žalobkyně splněny. Za povahu úkonu je nutno v dané věci považovat podání žádosti o odškodnění a s ní spojené požadavky na náležité prokázání deklarovaného nároku; zde je nezbytné přihlížet ke shora vymezeným východiskům právní úpravy odškodnění za provedení nezákonných sterilizací. Osobní poměry žalobkyně pak rovněž svědčily tomu, aby jí žalovaný poskytl adekvátní poučení o jejích právech. K tomu soud doplňuje, že více poučení se předpokládá u osoby práva neznalé v kontrastu např. s advokátem. Jak také uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 11. 9. 2008, č. j. 1 As 30/2008-49, adresáti veřejných subjektivních práv a povinností v oblasti veřejné správy jsou v převážné většině právní laici, na nichž nelze vyžadovat, aby své žádosti formulovali zcela pregnantně a pojmenovávali věci přesnými zákonnými termíny, případně dokonce citovali v žádostech přesná zákonná ustanovení. Žalovanému dle soudu muselo být zřejmé, že žalobkyně je ryzím právním laikem, což bylo možno dovodit jak ze žádosti samotné, tak i z další komunikace, kterou žalobkyně se žalovaným vedla.
49. Za této situace byl žalovaný povinen žalobkyni pregnantně poučit o jejích právech. Soud je srozuměn se skutečností, že poučovací povinnost spočívá především v povinnosti správního orgánu informovat a poučit dotčené osoby o jejich procesních právech a povinnostech takovým způsobem, aby tyto nebyly v důsledku jejich neznalosti poškozeny a do poučovací povinnosti tedy v zásadě nepatří návod, co by účastník řízení měl nebo mohl činit, aby dosáhl žádaného výsledku (srov. rozsudek ze dne 14. 10. 2010, č. j. 5 As 1/2010-76). Na druhou stranu však judikatura normovala, že v řízeních, jejichž předmětem jsou sociální dávky, je dána též poučovací povinnost týkající se otázek hmotného práva (rozsudek ze dne 26. 8. 2008, č. j. 6 Ads 57/2007 - 42). Jakkoli odškodňovací dávku nelze stricto sensu pokládat za sociální dávku, jedná se o dávku, kterou stát napravuje, jak již bylo opakovaně konstatováno, svá původní pochybení a kompenzuje tak postižené osobě zásahy do její právní sféry. Poučovací povinnost by v těchto případech měla být

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

maximálně široká a dotýkat se též otázek hmotného práva. Nicméně žalovaný dle soudu v dané věci žalobkyni dostatečně nepoučil ani o jejích procesních právech.

50. Soud předně míní, že žalovaný v dané věci chybně ulpěl na poučení dle § 36 odst. 3 správního řádu. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 10. 5. 2012, č. j. 6 Ads 157/2011-56, uvedl, že v situaci, kdy český právní řád neupravuje realizaci práva sociálně slabých na bezplatné zastoupení ve správním řízení, jsou soudy i správní úřady povinny tím pečlivěji dbát procesních práv nemajetných účastníků; pro správní úřady to znamená zejména povinnost poskytovat občanům odbornou pomoc, plnit poučovací povinnost adekvátní schopnostem účastníka, odstraňovat rozpory bránící řádnému projednání a rozhodnutí věci, pomoci napravit vady podání či volit takový postup, který co nejméně zatíží osoby dotčené činností správních orgánů. Mezi tyto informace musí dle soudu v případě žádosti o odškodnění za provedení nezákonné sterilizace patřit též poučení, jakými důkazními prostředky lze prokázat oprávněnost požadovaného odškodnění, a jak je nutno tyto důkazní prostředky uplatnit. Soud nepomíjí, že podle § 6 odst. 1 písm. b) zákona o odškodnění nezákonných sterilizací musí žádost o přiznání nároku kromě obecných náležitostí obsahovat označení listin a jiných důkazních prostředků, jichž se oprávněná osoba na podporu svého práva dovolává, přičemž žalobkyně ve své žádosti žádné takové listiny či důkazní prostředky neuvedla. Na druhou stranu však vylicila rozhodné skutečnosti, ze kterých vyplývalo podezření, že také v jejím případě bylo přistoupeno k nezákonné sterilizaci, přičemž její tvrzení byla dostatečně určitá a konkrétní. Za dané situace a po zjištění, že nemocnice již nedisponuje zdravotnickou dokumentací, bylo povinností žalovaného poučit žalobkyni minimálně o tom, že svá tvrzení musí prokázat, resp. že za účelem jejich prokázání musí navrhnout další důkazy, a jakým způsobem tak má učinit. Tento postup byl na místě obzvláště v situaci, kdy žalobkyně prostřednictvím mailové komunikace žalovanému sdělila, jakými jinými důkazními prostředky by bylo možno prokázat oprávněnost jejího nároku (výslechem svědků či zdravotnickou dokumentací ambulantního gynekologa).
51. Soud nerozporuje, že žalobkyně co do návrhu těchto důkazů své běžné mailové podání nedoplnila postupem dle § 37 odst. 4 správního řádu. Doplnění podání „privilegovaným způsobem“ učinila pouze ohledně mailové zprávy ze dne 3. 2. 2022, z 12:56, kterou doslovně vytiskla, podepsala a s doplněným dovětkem osobně předala na podatelnu žalovaného. Nelze však popírat, že žalovaný byl v dané situaci seznámen s návrhy na doplnění dokazování, které by mohly prokázat, že žalobkyně neposkytla svobodný souhlas s provedenou sterilizací. Soud v této souvislosti opakuje, že za zjištění skutkového stavu věci je, v souladu se zásadou materiální pravdy, primárně odpovědný správní orgán vedoucí řízení (srov. § 3 správního řádu) a tento správní orgán je také primárně povinen opatřit podklady pro vydání rozhodnutí (srov. § 50 odst. 2 správního řádu). Soud rovněž připomíná, že v rozsudku ze dne 27. 6. 2013, čj. 1 As 20/2013-64, Nejvyšší správní soud dovodil, že v případě, kdy stěžovatel označil určitý důkaz, avšak tento důkaz nedoložil, je správní orgán povinen se jím zabývat, a pokud by jej považoval za relevantní pro zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, musel by si jej sám opatřit. Z uvedeného opět plyne, že je to správní orgán, jež řízení vede, kdo je zodpovědný za skutečné zjištění stavu věci. Pokud tedy žalobkyně poukazovala na určité relevantní okolnosti, které mohly být pro skutkové zjištění podstatné, bylo povinností žalovaného je posoudit a případně si k nim i obstarat podklady. Případně bylo minimálně jeho povinností poučit žalobkyni, jak má takovéto důkazy předložit či navrhnout jejich provedení. Ignorování informací, které se žalovaný dozvěděl z mailové komunikace se žalobkyní nelze považovat za správné. Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

Dané informace se dostaly do dispozice žalovaného, čemuž odpovídá skutečnost, že je žalovaný zahrnul do obsahu spisového materiálu, a proto žalovaný nemohl tyto informace naprosto pominout, a to ani z formálně procesních důvodů.

52. V tomto ohledu soud také míní, že žalovanému muselo být zřejmé, že úvodní věta kvalifikovaného podání žalobkyně ze dne 4. 2. 2022 „nemohu s takovým závěrem souhlasit“ se týká právě hodnocení zdravotnické dokumentace jejího ambulantního gynekologa, neboť odkazovala na předchozí mailovou komunikaci. Žalovaný měl na toto konstatování reagovat, a to včetně obstarání si zdravotnické dokumentace ambulantního gynekologa, neboť nemohl předjímat, zda se v této zdravotnické dokumentaci nenachází zásadní informace pro posouzení žádosti žalobkyně. Nadto nelze pominout, že pracovnice žalovaného v mailu ze dne 3. 2. 2022, z 11:23, do určité míry návrh na obstarání zdravotnické dokumentace ambulantního gynekologa hodnotila, když uvedla, že informace o sterilizaci nestačí k prokázání nezákonnosti sterilizace, neboť ambulantní gynekolog tuto sterilizaci neprováděl. A dodala, že podstatné je, zda byla provedena se souhlasem pacientky. V tomto ohledu byl postup žalovaného až zmatečný, neboť na jednu stranu v napadeném rozhodnutí žalobkyni vytkl, že nepředložila další důkazy, avšak zároveň již před vydáním rozhodnutí relevanci těchto důkazů (aniž by je obstaral) zpochybnil.
53. Soud tedy zastává názor, že zde existovala reálná možnost provedení i dalších důkazů, díky nimž by skutkový stav bylo možné považovat za nesporný. Jestliže si tyto další důkazy žalovaný neobstaral, zatížil své rozhodnutí zásadní vadou. Za naprosto nepřipadné pak soud považuje tvrzení žalovaného, že poskytovatel zdravotnických služeb (gynekolog) by stejně nebyl oprávněn porušit bez souhlasu pacientky jemu uloženou širokou povinnost mlčenlivosti. Soud nikterak nezpochybňuje povinnost mlčenlivosti poskytovatele zdravotnických služeb. V dané věci však nebylo možno pochybovat o skutečnosti, že by žalobkyně svého gynekologa mlčenlivosti zprostila, neboť to byla právě ona, kdo se dovolával informací obsažených ve zdravotnické dokumentaci svého ambulantního lékaře – gynekologa. A nadto žalovaný pominul § 6 odst. 2 zákona o nezákonných sterilizacích, který ukládá právníkům a fyzickým osobám povinnost poskytnout nezbytnou součinnost potřebnou ke zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností, zejména předložit listiny či jiné důkazní prostředky.
54. Jestliže žalovaný ve vyjádření k žalobě odkazuje na metodický návod k postupu při podání žádosti k odškodňování protiprávních sterilizací, který byl zveřejněn na internetových stránkách ministerstva zdravotnictví, tak ani zveřejnění této informace nemohlo soud vést k jinému, než shora vyřčenému závěru. Soud podotýká, že pokud žalovaný (správně) zveřejnil pokyny a návod k postupu pro podání žádosti o odškodnění za nezákonně provedenou sterilizaci, bylo na místě, aby o tomto dokumentu žalobkyni informoval. Obzvláště za situace, kdy z podání žalobkyně bylo zřejmé, že se v problematice právní úpravy daného odškodnění a správního řízení příliš neorientuje. Bylo tedy na místě, aby na tento návod žalobkyni v průběhu řízení upozornil, a to například v mailové komunikaci, kterou se žalobkyně vedl. Pokud na existenci tohoto návodu žalobce žalobkyni upozornil teprve ve vyjádření k žalobě, tak jistě nepostupoval v souladu se zásadou vstřícnosti a neodstál své poučovací povinnosti.
55. Soud tedy uzavírá, že v daném případě žalovaný nezjistil stav věci, o kterém nejsou důvodné pochybnosti, a ministr zdravotnictví v rámci rozkladového řízení toto pochybení nikterak nenapravil, přestože žalobkyně právě skutková zjištění ve svém rozkladu Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

rozporovala. Žalovaný i ministr chybně setrvali na závěru, že žalobkyně svoji žádost a tvrzení v ní obsažené dostatečně neprokázala, takže v situaci, kdy byla skartována zdravotnická dokumentace nemocnice, nemůže být se žádostí o odškodnění úspěšná. Zároveň žalovaný v průběhu řízení nedostal své poučovací povinnosti, neboť ač byl zpraven o skutečnosti, že žalobkyně není v řízení zastoupena a je právním laikem, tak ji nikterak nepoučil o jejích právech, a to včetně způsobu, jakým by měla prokázat oprávněnost jejího nároku. Naplnění poučovací povinnosti tkívící pouze v zaslání informace dle § 36 odst. 3 správního řádu nečtilo podstatu projednávání agendy a v daném případě ani osobní poměry žalobkyně. Soud opakuje, že žalovaný by měl k žadatelkám o náhradu za protiprávně provedenou sterilizaci přistupovat maximálně citlivě a mít na zřeteli, že reprezentuje stát, který deklaroval vůli odčinit své předchozí pochybení.

VII. Závěr

56. Žalobkyně se svými námitkami tedy uspěla; městský soud proto zrušil napadené rozhodnutí pro nezákonnost dle § 78 odst. 1 s. ř. s. a pro neúplně zjištěný skutkový stav dle § 76 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního a vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení. Jelikož se vytýkaná pochybení dotýkají již řízení před správním orgánem I. stupně a ministr zdravotnictví by nemohl vady prvostupňového rozhodnutí sám napravit, zrušil soud též toto prvostupňové rozhodnutí v souladu s § 78 odst. 3 s. ř. s. V dalším řízení bude žalovaný vázán právním názorem soudu (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Žalovaný bude muset náležitě zjistit skutkový stav věci a pečlivěji žalobkyni poučovat o jejích právech.
57. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Úspěšná žalobkyně má právo na náhradu nákladů řízení, které sestávají ze zaplaceného soudního poplatku ve výši 3 000 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

Praha 15. listopadu 2022

JUDr. PhDr. Štěpán Výborný, Ph.D. v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.